

VERTROUWEN OP VEILIGE MEDICATIE

Themamiddag Senioren KBO IJsselstein-Lopik

*Kees Duijvelaar**

Risico's

Jaarlijks overlijden er meer mensen aan de gevolgen van verkeerde medicatie, dan er dodelijke slachtoffers vallen in het verkeer. Medicatieveiligheid, één van de grootste veiligheidsrisico's in de zorg, is vooral voor ouderen belangrijk. Juist ouderen zijn kwetsbaar. Senioren KBO IJsselstein-Lopik weidde er op 12 mei een themamiddag aan.

Aan elke medische behandeling kleven risico's. Het middel kan erger zijn dan de kwaal. Zo kan het gebruik van medicijnen leiden tot ongewenste bijwerkingen zoals gewichtsverlies, depressies, incontinentie of evenwichtsstoornissen. Of zelfs de dood. Volgens Loraine Lie-A-Huen, ziekenhuisapotheker en emeritus hoogleraar Klinische Farmacie aan de UvA, overlijden jaarlijks ca. 1000 patiënten helaas onnodig aan de gevolgen van verkeerd medicatiegebruik.

Medicatieveiligheid

Van medicatieveiligheid is sprake als de “vijf J's” in acht worden genomen: het Juiste geneesmiddel in de Juiste dosering aan de Juiste patiënt op het Juiste tijdstip en in de Juiste toedienvorm. Tevens moet rekening worden gehouden met de “drie P's”: Patiënten die kwetsbaar zijn door leeftijd, gelijktijdig gebruik van meer medicijnen en verminderde orgaanfuncties. Het hele Proces moet gecontroleerd zijn van inkoop tot en met toedienen. Ook de overgang van thuis naar verpleeghuis of ziekenhuis is een proces met veel risico's qua medicatieveiligheid. Tot slot bevatten Pillen zelf (hulp)stoffen met een mogelijk risico.

De apotheker

Kim van den Berge is apotheker in IJsselstein, bij Apotheek Zenderpark. Zij belichtte de rol van de apotheker met betrekking tot medicatieveiligheid vanuit de dagelijkse praktijk. De apotheker heeft in dat proces een belangrijke functie als kwaliteitsbewaker. Het is een hoogwaardige medische functie, met zware verantwoordelijkheid en hoge eisen aan kennis en nauwkeurigheid. De apotheker is een belangrijke schakel in het logistieke proces, niet slechts een doorgeefluik van medicijnen'. Naast het logistieke proces is de apotheker ook een belangrijke schakel in de medicatieoverdracht en informatie uitwisseling tussen diverse zorgverleners, zoals het ziekenhuis, de thuiszorg en de huisarts.

Wanneer medicijnen tijdelijk niet leverbaar zijn, of steeds weer andere merknamen hebben, of telkens weer andere hulpstoffen bevatten, dan is dat niet goed voor het vertrouwen. Anderzijds: de patiënt zelf verandert ook: hij wordt ouder en zijn lichaam gaat anders reageren. Wellicht kan worden volstaan met een lagere dosering. Een periodieke herkeuring, een ‘medicijn-APK’ bij de apotheker, kan daar inzicht in geven (zie ‘De voordelen van een medicijn-APK, ONS Magazine van maart 2026).

Farmacogenetica

Farmacogenetica is een nieuwe onderzoeksgebied dat nagaat welke invloed de erfelijke genen hebben op de werking van een geneesmiddel. Meer en meer wordt duidelijk dat de dosering en of de keuze van een geneesmiddel aan de erfelijke genen van de patient kan worden aangepast. Zo kan een geneesmiddel op maat van een patient worden voorgeschreven en toegediend. Van elk individu kan een zogenaamd farmacogenetisch DNA profiel worden bepaald. De effectiviteit neemt toe, onverwachte nadelige bijwerkingen kunnen deels worden voorkomen. Farmacogenetica helpt om medicatie persoonlijker, veiliger en effectiever te maken, maar de praktische waarde verschilt per medicijn en per patiënt. Het Nederlands instituut voor Farmacogenetisch Onderzoek bevordert het gebruik van het farmacogenetisch DNA-paspoort. Hoe dat in de praktijk werkt is te zien op de website: ga naar <https://nifgo.nl>.

Uit de themamiddag kunnen lessen worden getrokken. Medicatieveiligheid vraagt allereerst om gedegen kennis van medicijnen, hun werking en hun mogelijke bijwerkingen. Het medicatieproces moet van voorschrijven tot inname uiterst zorgvuldig en nauwkeurig worden ingericht en bewaakt. Een periodieke medicijn-APK helpt om medicatie actueel te houden. Farmacogenetica, tenslotte bespaart tot 30% aan bijwerkingen maar is daarmee nog geen panacee voor alle kwalen. Zorgvuldigheid en nauwkeurigheid blijven onverlet.

*mr. K.A.M. Duijvelaar is voorzitter van Senioren KBO IJsselstein-Lopik

[589 woorden]